

STRYGE-TRINE

Familieoverleveringer har det med at skabe myter. Det er positivt, at en familie således er stolt af sin baggrund, men myterne er ofte et pænt stykke fra virkeligheden. En enkel i min mors familie har dog opnået reel mytestatus i hele sit lokalsamfund.

Min mors mormor Ane Catrine Pedersen, lokalt kendt som Stryge-Trine, blev en myte i sin by på sin tid! Og det er ikke noget, jeg finder på, bare fordi hun er min oldemor. Lokallhistorikeren Jan Bak Harder skrev i sin artikel "Pionererne i Støvring" i tidsskriftet "Nyt fra stationsbyen" i 1985: "Stryge-Trine var en personlighed, som har sat sine spor i nulevende stationsbyboeres bevidsthed. De fleste, jeg har interviewet, har på et eller andet tidspunkt omtalt nu afdøde Stryge-Trine, og hun blev altid omtalt med en form for respekt. Enlige kvinder, bl.a. vaskekoner, kunne altså godt opnå en vis anseelse i stationsbyen".

En kvindelig journalist ved "Ålborg Amtstidende" (med signaturen Annagrethe) opsøgte i 1951 Trine i anledning af hendes deltagelse i en snak i Støvrings kendte forfatteren Hans Poulsens hjem, som blev sendt i Danmarks Radio (et indslag der desværre ikke eksisterer mere). Hun underbygger i sin efterfølgende artikel myten om Trine ved at indlede den med: "Kommer man til Støvring og spørger, hvor Katrine Petersen bor, ryster folk på hovedet og siger: 'Hende kender vi ikke', men hvis man så forklarer, at samme dame er 78 år gammel og i længere tid har haft 'Fransk vask og strygning', nikker de smilende og siger: Åh, Stryge-Trine. Det kunne De bare have sagt straks".

På dette sted er jeg næsten nødt til at fortælle en af de mest legendariske historier om hende. Hun havde i en årrække sin gang på Støvring højskole, mens Jens Frederiksen var forstander der. Han var på et tidspunkt i Paris og fik lyst til at sende et brev til Trine. Han skrev uden på brevet:

I Støvring i Himmerland
der bor en pige
hun stryger fransk
og taler dansk
Trine er hendes navn
håber kortet kommer i havn.

Stryge-Trine som 78 åring i forbindelse med d artiklen i Ålborg Amtstidende.

Det hører selvfølgelig med til historien, at brevet selvfølgelig kom frem.

Min onkel Daniel og jeg oplevede denne mytedannelse meget kontant næste fyrre år senere, under vores første fælles besøg i Støvring. Vi gik ned af Jernbanegade for at finde Trines hus. Gadebilledet var ændret radikalt, siden Daniel var her og besøgte hende i 1950. Jeg havde taget et ældre billede af huset med, men det var ikke til megen hjælp. Vi så vist meget søgende ud. "Hvad leder i efter?" En ældre mand var kommet os til undsætning. Vi fortalte ham som sandt var, at vi kiggede efter Stryge-Trines hus. Han lavede synligt op, og vi fik en historie med alle mytens kendetegn. Da byens spidser i sin tid ønskede at diskutere oprettelse af en sparekasse for byen, mødtes de i diskretion hos Stryge-Trine. Her blev Støvring Sparekasse så til. Den havde i øvrigt i mange år til huse lige under Trines taglejlighed. Og huset... det stod vi lige over for. Det havde fået røde pyntesten, var radikalt bygget om og indeholdt en blanding af kiosk og blandet legetøjshandel.

På lokalarkivet drevet af "Støvring Kommunes Lokalhistoriske Forening" havde de daglige ledere godt nok ikke selv kendt hende, men de vidste udmærket, hvem hun var. De kunne herefter dupere os med en lille artikel fra deres interne blad "Hanan" fra 1982. Her havde et medlem af foreningen Kirsten Mouritsen under overskriften "En personlighed" skrevet ganske fint om Trine. Ikke mindst sjovt for hendes efterkommere, fordi den bekræftede nogle af vores historier om hende. I forbindelse med slægtsfølelse og myter vil jeg godt citere følgende lille stykke: "Trine havde slægtsfølelse, og ikke mindst den yngre generation havde hendes bevågenhed. Hun legede med børnene, og var kendt for sine evner til at fortælle historier og levendegøre myter".

Nok om det mytiske. Hvem var personen Stryge-Trine? Hun var først og fremmest kendt for sit sprudlende humør. Hendes baggrund var dog ikke til morskab. Hun var alt andet end et ønskebarn. Hendes mor "Maren" var ved hendes fødsel 31 år og havde to børn i forvejen med en anden. Hendes far "Bertels Peter" var blot 20 år. Han vedkendte sig faderskabet og forlangte barnet døbt Ane Catrine, men han nægtede at gifte sig med moderen. Hans mor var imidlertid en barsk dame, og tvang ham til giftermålet. Det var dog alt andet end nogen lykke. Han nærrede direkte had til datteren, som var skyld i, at han var bundet til ansvaret som fattig familieforsørger ude på Støvring Hede. Trine fik mildt sagt aldrig et godt forhold til ham. Højt oppe i årene erklærede hun med sort humor, at når hun engang døde, ville hun ikke i samme grav som ham. For som hun sagde: "Så ville jeg aldrig få et roligt øjeblik!".

Hendes farmor blev hurtig klar over, at hun havde taget fejl. Hun tog derfor den lille Trine til sig i husmandshjemmet i Sørup. Bedsteforældrenes hjem var fattigt og barndommen præget af pligter og hårdt arbejde. Trine var imidlertid et energisk og videbegærligt barn. Hun havde en brændende lyst til at læse videre ud over de tvungne skoleår, men det tillod de økonomiske midler ikke. Det fortælles, at hun på vej hjem fra Sørup skole stjal sig tid til at sidde i grøften og lade sig opsluge af læsning. Herefter tog hun træsskoene i hånden og styrtede hjem på strømpefødder i håbet om, at farmoderen ikke opdagede hendes ophold. Det medførte et nyt problem, nemlig at skjule de våde og snavsede hjemmestrikkede strømpefødder. Det var en kunst, at på den ene side udfolde sig og på den anden, at undgå ubehageligheder for det.

Trine kom ud at tjene som trettenårig. Det var hårdt. I mange år sled hun fra fire morgen til ti aften for omkring 90 kroner om året. På sine gamle dage så hun dog med milde øjne på det og lovpriste arbejdet. Ja, hun var ikke fri for direkte at romantisere det. I ovennævnte interview med Ålborg Amtstidende udtalte hun: "Dengang var vi langt mere tilfredse med tilværelsen. Vi havde det rigtig så sjovt, når vi alle - både piger og karle - arbejdede i marken dagen igennem, eller

når vi malkede og efter aftensmaden lappede og stoppede i folkestuen. I høsttiden gik det til med stor lystighed. Vi havde mad, en tår øl og sommetider en lille dram med i marken, og det blev sat til livs under megen skæmt". Hendes konklusion var meget bastant: "Der er dog ingen, som har det rigtig dårligt herhjemme nu. Det var der såmænd heller ikke dengang, men vi skulle arbejde mere for føden".

Hun havde adskillige tjenesteadsler i sine unge år. Hun var som syttenårig en tid tjenestepige på Støvring Kro. Hun havde endog tre måneder en plads i Ålborg. Den større by var dog ikke hende, hun længtes tilbage til landet. Hver ledig stund løb hun ned til stationen og så ud over de åbne marker.

Som attenårig kom hun til Støvring Mosegaard (senere kaldt Postborggården). Det skulle komme til at betyde en voldsom ændring i hendes liv. Her tjente den næsten ti år ældre Jens Martinus. Han havde et noget blakket rygte med bl.a. værtshusslagsmål. Husbond satte dog mere pris på, at han var god til at arbejde. Trine udtrykte det i sin alderdom ikke uden en vis stolthed: Hverken i roerne eller i tørvæne kunne nogle følge ham. Til gengæld havde husbond siden lidt dårlig samvittighed over et dumt væddemål med karlen. Hvorom alting er, Jens Martinus forlod skyndsomt gården og fik en ny plads i Voldsted ikke langt væk. Han kom i øvrigt tragisk af dage blot et par år senere.

Trine var dog fascineret nok af ham til at kalde barnet, som kom ud af det, for Jensine Martine. Ja selv på sine gamle dage var hun endnu fascineret af sit korte ungdomsbekendtskab og så ham i et formildt lys. Hun beskrev ham således for en i familien, så sent som i 1950, som: En overordentlig smuk og begavet mand, særdeles mørk af lod. Hun tilføjede dog: ... og med et ustyrligt temperament når noget gik ham imod. Præsten noterede både "uægte" om barnet og "timånedersdagen i sognet" om moderen. Den tidligere præst havde såmænd noteret de samme to ting ved hendes egen fødsel, om end i lidt mere fordømmende vendinger. Husbond og familien på gården rådede noget bod på situationen ved, at hun måtte blive der. Det blev til femten år og et livslangt varmt venskab med familien. Trines alder og position taget i betragtning, var der dog ingen mu-

ligheder for at forsørge og passe et barn. Ligesom Trine var vokset op hos sine bedsteforældre, voksede nu den lille Martine op hos sine.

Da Trine var oppe i tredverne forlod hun Mosegården og tog arbejde som hjælp på et strygeri i Skørping. Det førte frem til, at hun et par efter i 1909 åbnede sin egen forretning med fransk vask og strygning (lokalt blot kaldt fransk vaskeriet) i en lille taglejlighed på Jernbanegade ved siden af brugsforeningen og skråt over for kroen midt i Støvring by. Hun var således blevet "strygjomfru", som hun tituleres i folketællingen på den tid. Senere blev det til strygerske og Støvring Vaskeri.

Stryge-Trine havde sin lille forretning med fransk vask og strygning på første sal i hus nummer to fra venstre.

Her vaskede hun enten i baghuset eller slæbte vand fra håndpumpen i gården op i taglejligheden. Vasken foregik på brændekomfur, hvorpå strygejernets også blev opvarmet. Flipperne blev skyllet i en balje, der stod på en vaskebænk ude på et åbent loft. Det kunne være en endog særdeles kold fornøjelse i den kolde tid af året. Det er værd at mærke sig, at det brugte vaskevand skulle bæres ned i gården igen. Det færdige vasketøj blev pakket ind og fik et mærke på med kundens navn. Således blev det opbevaret i et tilstødende tagværelse, til det blev afhentet.

Hun havde en stor kundekreds og var stolt af, at den talte mange kunder fra Støvrings opland. Som hun selv udtrykte det: "Der er gået ikke så få flipper gennem mine hænder". Hun lagde i forholdet til kunderne vægt på at behandle alle ens. Engang kom præsten med sin krave og ville springe køen over. Trine satte ham imidlertid grundig på plads, og han måtte pænt vente på sin tur. I en notits i lokalavisen på hendes gamle dage hedder det: "(Hun) drev ... en omfattende forretning i vask og strygning - hendes akkuratse for arbejdet skaffede hende en stor og trofast kundekreds.

Trappen fra baggården op til lejligheden var stejl med omkring 10 cm. smalle trin. Selve lejligheden betegnede den tidligere nævnte kvindelige journalist fra Ålborg Amtstidende som en

"lilleput-lejlighed". Det første man kom til fra trappen var køkkenet, der var malet blå. Det var ikke større end, at en trivelig kone som Stryge Trine kun lige kunne vende sig. Herudover bestod den beboelige del af lejligheden af en lille stue. Den var spartansk møbleret med en seng i hjørnet, et lille bord med et par stole, en kommode og en kurvestol. Der var pynteligt og rent ofte med en masse læsestof og blomster på bordet. På væggen var familieportrætter. Opvarmning foregik med en lille bronzeret kakkelovn og briketter. Radio og deslige fik hun aldrig. "Den laver alt for meget spektakel" og "man hører ikke om andet end krig og ufred, og det er der ikke megen fornøjelse ved", som hun udtrykte det. Til gengæld elskede hun at fortælle historier.

På spørgsmålet om hvor hendes historier kom fra var hendes svar: "Først af min bedstefar. Han kunne historier om folk, der var synske og så de mærkeligste ting". Og historierne var af den rigtige gamle almuefortælling om myter, overtro og fantastiske ting. Med til historierne hører hendes væremåde. Når hun sad sammen med søsteren Mitte (hun hed egentlig Mette Marie, men kaldtes aldrig andet end Mitte) og datteren Martine under besøg i min mors barndomshjem, gik snakken himmelhøjt på uforfalsket himmerlandsk med høje latterudbrud. Børnebørnene kunne måske ikke altid helt følge indholdet, men formen fascinerede dem.

Hvordan var hun så? Jo, hun var en lille kraftig dame, men hun havde en stor kraftig dyb stemme og talte højt. Hun elskede at fortælle og lo meget. Der er rigtig mange billeder af hende. Dels var hun fotogen, og dels kunne hun lide at blive fotograferet. Hun lod sig således gerne fotografere med en cykel, som fotografen lånte hende, selvom hun aldrig kunne drømme om at sætte sig op på den. Hun poserede også gerne med strygejern.

Journalisten fra Ålborg Stifttidende gav et fint lille portræt i få ord: "Trine ejer nordjydens tørre lune og bramfrie væsen. Hun gør ikke store ting ud af sig selv, og hvis man finder på at lovprise hende for hendes dygtighed, ler hun højt og afviser enhver kompliment". Selv udtrykker hun sin livsholdning: "Mig er der ingen, der skal tage humøret fra. Jeg har engang lært, at mennesker skal være gode imod hinanden, og det krav prøver jeg på at opfylde efter ringe evne. Man kan godt komme vidt med et godt humør, så det er såmænd rigtigt når man siger - smil til verden og den smiler til dig igen -".

Når nogen kom på besøg, elskede hun at snakke over en eller gerne flere kopper kaffe. Og selv oppe i alderdommen kedede hun sig aldrig, bare vejret var til det, gik hun en tur i byen. Hun blev også tit inviteret ud. Her var der specielt de jævnlige besøg på Støvring Mosegård, hvor hun følte sig rigtig godt tilpas. Hun var dog helt i sit es når familiens børn kom på besøg. Peter Pedersen fra Suldrup erindrede fra sin barndom, hvordan hun fuld af begejstring trak ham to gange på en eftermiddag ned for at se toget. Indimellem fik hun også et spil kort med nabodamen, men noget helt specielt livet igennem var de aftener, hvor de var fire damer der samledes til et spil esmakker. Det var foruden Trine: Botilde Bundgård kaldet Tilde, Mette Marie Christensen og en fjerde, som jeg ikke ved, hvem var.

Trine holdt godt nok af snak og hyggeligt samvær, men blev det almindelig konversation begyndte hun at kede sig. Så trak hun mod husets bogreol, hvor hun fordybede sig. Når aftenens traktament så skulle serveres, måtte værter eller gæster påkalde sig hende forsamlingens opmærksomhed. Ligeledes lukkede en af hendes kortdamer engang op for radioen under deres møde. Trine rejste sig straks og udbrød: "Lad os så få et spil kort".

Hun læste meget. Historiske romaner og hjemstavnsliteratur var det absolut fortrukne. Hun holdt meget af de jyske digtere og især, når det handlede om Himmerland. Julehæfterne blev alle læst inden jul. En særlig plads havde dog de historiske ting. Og når hun besøgte lillesøster Mitte i København, stod besøg på museer -nationalmuseet, Rosenborg Slot og Thorvaldsens museum-højt på listen. Hun holdt også meget af naturen - lytte til frøernes sang i mosen, ligge på toppen af en gravhøj ude på Støvring hede og nyde hendes yndlingsblomt lyngen. Speciel glad var hun for Rebild bakker og Rebildfesterne. Her havde hun såmænd engang set kong Christian X., men som hun sagde: "Nå, der skulle vel heller ikke være noget særligt ved det. Konger er jo mennesker, som alle vi andre".

Trine var altid i godt humør og næsten aldrig syg. Da hun var fyldt 60 var hun dog kort indlagt på Amtssygehuset i Ålborg. Heldigvis var det ikke alvorligt, og der var mange, der besøgte hende. Hun passede sin lille virksomhed i 39 år frem til 1948, hun var da 76 år, så indhentede det kolde og hårde arbejde hende med en - som hun selv udtrykker det - rigtig ubehagelig gigt. Hun synes selv, at hun måtte holde tidligt. Og det ærgrede hende, at hun ikke fik sit 40 års jubilæum med. Hun vidste dog med sig selv, at det var bedst at holde i tide.

Det kunne være lidt hårdt med gigten om morgenen, indtil kakkelovnen kom i gang. Hun klagede sig dog aldrig, men efter flere tilbud bestemte hun sig i 1951 til, at hun den kommende vinter ville på "De gamles Hjem" i Støvring. Det kom hun så og fik her nogle gode sidste år. Udover læsningen begyndte hun her at hækle og strikke blonder. Det kunne hun jo også tjene lidt på. På hendes 80 års fødselsdag skrev den lokale avis en lille notits om hende. Journalisten havde afgjort misforstået noget, da han kaldte hende Trine Bertelsen, men skrev eller pænt: "Hendes varme hjerte og jyske lune har skaffet hende mange venner... Nu er hun flyttet på 'De gamles Hjem', hvor festen ikke vil gå stille af".

Det blev hendes sidste fødselsdag. En lille måned senere en lun forårsdag tog hun på en tur til Rebild bakker med forstanderinden for "De gamles Hjem" fru Bøgild. Hun følte sig sløj under turen. Da de var kommet hjem, var det ikke bedre. Hun sagde så, at hun skulle dø og, om de ikke ville sende bud efter broderen Laurits. Om aftenen døde hun. Det var den 14. maj 1953.

Den lokale avis skrev i en lille notits bl.a.: "Hun havde en stor kunde- og vennekreds. Da alderen satte sit præg flyttede frk. Pedersen ind på 'De gamles Hjem', hvor hun nød en rolig livsaften". En af de fremmødte ved begravelsen udtrykte det således: Her er lige så mange mennesker og blomster, som ved en velhavende bondes begravelse.

I et brev til min mor efter begravelsen skriver sognepræsten: "Det var ... en taknemmelig opgave at tale over et så prægtigt menneske, som deres mormor var!" Han skriver videre, at han har hængt et billede op i sit studieværelse til minde om Trine. I kirkebogen skriver han: "Afdøde, der var kendt på sin egn som et sjældent humørfyldt og ejegodt menneske var forhenværende stryggerske (Stryg-Trine)". Således endte det navn, alle kendte hende under, til slut i kirkebogen.

Myte eller ej - så mener jeg - at det mest bemærkelsesværdige ved hende var, at hun som vaskekone og dermed samfundets socialt set nederste, fik den position, som hun fik.